

Mukəddəs Kitab

Təwrat 36-qisim

«Zəfaniya»

© Mukəddəs Kitab 2012

CC BY-SA 4.0

www.mukeddeskalam.com

«Uyşurqə Kalam Tərijimisi»

Təvrat 36-kisim

«Zəfaniya»

(Zəfaniya pəyoqəmbərnin kitabı)

Kirix söz

Pəyoqəmbər əzi

Zəfaniya — ««Yah» (Pərwərdigar) ətiwarlaydu» yəni ««Yah» qooqdaydu» degənni bildürüdü. Uning atısının ismi «Kuxi» bolup, «Efiopiyəlik» degən mənədə bolup, bəlkim Zəfaniyanın atisi Kuxi yəni qong atisi Gədalinyanın Efiopiya bilən məlum munasiwiti boluxi kerək. Zəfaniya kitabıda ikki kətim Efiopiyəni tiləqə alidu. U yənə özünün Həzəkiya padixahning qəwrə oqlı ikənlikini bizgə ukturidu — səwəbi, baxqılarning özini «Efiopiyəlik» dəp oylap qalmasıqı üqündur (Zəfaniya Yəhudi bolmıqan bolsa, Yəhudilər uni əzliqə pəyoqəmbər dəp hesablamaytti). Təwrattiki baxqə kişimlərdin Zəfaniya toqrulux həwirimiz yok.

Yeziloqan waqti

Zəfaniya pəyoqəmbər bexarətlirinin Yosiya padixah təhtkə olturoqan waqitlərdə (miladiyədin ilqiriki 640-609-yili) berilənlikini ukturidu. Ximaliy padixahlıq, yəni «Israil» yüz yil ilqiri yokitiloqanidi. Yəhudanın padixahı Yosiya miladiyədin ilqiriki 621-yili oquq-axkara həldə butpərəslikni yokitidiloqan toluq islahatni yoloqə koyidu. Bəzi alimlər, bu islahatning izqil elip berilixioqə türtkə bolqini dəl Zəfaniyanın bexariti idi, xunga kitab xu yildin burun yeziloqan, dəp karaydu. Zəfaniya pəyoqəmbərnin Ninəwə xəhirinin wəyran bolidiloqanlikini aldin'ala eytkinioqə qariloqanda, bexarətlər qoqum miladiyədin ilqiriki 612-yilidin burun jakarlanıqan. Demək, u Nahum, Həbakkuk wə Yərəmiya pəyoqəmbər bilən zamandax idi.

Zəfaniyanın Yerusalemdiki kiqik məhəlliləri tiləqə aloqanlikı uning Yerusalemdə turoqan adəm ikənlikini bildüridu.

Kitabning arqə kərinüxi

Yosiya Yəhudanın əng həqqaniy padixahlrinin biri bolıqan. Uning qong atisi Manəssəh wə atisi Amon Yəhudada ətkən padixahlar iqidə rəzil padixahlərdin bolup, ular əlgəndin keyin, Yosiya təhtkə olturoqanda əmdilə səkkiz yaxqə kirgənidi. Qong atisi həkümranlıq kılıqan 55 yilning iqidə nuroqun yaman təsirləri kəlduroqanidi. Ammiwi sorunlardimu butpərəslik, sehırgərlik, palqilik, hərhil zulum-zorawanlikni kərgili bolatti. Yosiya yigirmə yaxqə kirgəndə bularıqə takabil turuxni baxlap, «islahat»ni yoloqə koydi. Birəq Zəfaniyanın pəyoqəmbərlik izlirini başqan Yərəmiya pəyoqəmbərnin Təwrattiki «Yərəmiya» degən yazmisidin bilimizki, muxundəq butpərəslik wə zulum-zorawanlik yokimastin yoxurun həldə dawamlaxqan, Yosiya həttə öz ordisidiki həkimlərnin yəki kəhinlərnin qiriklikini yokitalmıqanidi. Zəfaniya mundaq dəydu: — «**Uning** (Yerusalemnin) **otturısında bolıqan əmirilirinin həmmisi hərkirəydiyən xirlər, uning sorəqiliri bolsa kəqliki owlaydiyən, ətiginı oqajiloqudəq həqnərsə kəldurməydiyən bərilərdur**» — (3:3).

«Zəfaniya»

Kitabning temisi

Zəfaniya bolsa közlirini mənggüllük, bəkiy dünyadiki ixlaroşa tikkən adəm idi. Uning kəngül bəlidioşini öz həlkining iktisadiy jəhəttin rawaj tepix üqün əməs, bəlki ularning rohiy jəhəttin Huda bilən yəkin munasiwətidə boluxi idi. Bəzi pəyoşəmbərlər (Həbakkuk, Yəramiyalardək) kixilərnin dikkitini Hudaning Öz həlkini jazalaxta ixlətməkqi boləşan wasitisi (məsilən, Babil, Asuriya, Greklar katarliklər)ning üstigə karitidu. Birək Zəfaniya undək əməs. Uning kəlbi yalkunluk bolup, uning közliri «Pərwərdigarning küni»diki təpsiliy jazaliri yaki jaza wasitilirigə əməs, bəlki xu küni əzigə — Yəhudaşa wə barlik ələmgə kelidioşan «həsəblax küni»gə tikilip karaydu. Xu künidə: «Mən həzriti İbrahimning əwladimən, xuningdək «ihlasmən əl» boləşan İsrailning bir əzasimən» deyixning kixigə həqkəndək paydisi bolmaydu. Huda hər bir adəmnə xəhsən ayrim-ayrim sotlaydu.

**«Xu qaoşda xundək boliduki,
Mən Yerusalemnə qirəklər bilən ahturimən,
Arzangliri üstidə tinoşan xarəbtək turoşan-əndixisiz adəmlərni,
Yəni kənglidə: «Pərwərdigar həq yaxilikni kilmaydu, yamanliknimu kilmaydu» degənlərni
jazalaymən»** (1:12).

«Bizning intayin adil bir padixahimiz, Yosiya bar» deyixningmu paydisi yok bolidu. Huda dərəkə «kurbanlik kilidioşan bir küni»ni bekitkənidi — birək bu kündiki kurbanliklər bolsa, ularning ibadəthanoşa «mana mening ihlasmənlikimgə qarə!» dəp elip kəlgən kurbanlikliri əməs, bəlki ularning əzliri — dindar həm gunaşka toloşan kixilərdin ibarət bolidu (1:7-8).

**«Xu küni mən bosuoşidin dəssiməy atlaydioşanlarni, yəni zulum-zorawanlik həm
aldamqilikka tayinip hoşayinlirining əylirini tolduridioşanlarni jazalaymən»** (1:9).

Mana ular intayin pərhişhumar bir həlk idi — ular tolimu mənəsisiz hurapiy bir diniy pərhişni, yəni «yaman bolidu» degənəni intayin qong bilidu, birək xuning bilən bir wəqəttə hərəkəndək bulangqilik, aldamqilik, katillikka təyyar turidu. Ular hurapiylik yolida «əy bosuoşisini dəssiməydu», birək əyidiki bisətlərnə bulang-talang kilip əy iqidikilərnə əltüridu. «Din»ning adəmlərni əzini-əzigə alditidioşan məhiyiti mana xundəktur. «Din» adəmnə kütəkməydu, kütəkməy pəkət Həmmigə kədirning Əzi kərsətkən nişatlik yoloşa boysunup uni kəşul kilixtidur.

Zəfaniya pəyoşəmbər Hudaning həlkining əsiyliklirioşa qarəp intayin əzəblinidu. Uning bəxəritining uluq temisi «Pərwərdigarning küni» wə uning barlik əllərgə, Yəhuda həm İsrailoşa boləşan təsiri idi. Dunyadiki barlik əllər (bəşka pəyoşəmbərlərnin yazmiliridə deyilgini boyiqə, Yerusalemoşa hujum kilix üqün) jənggə yioşilip, Hudaning jazəşioşa uqraydu (3:8). İsrail əzəb-əqəbət tartix kərkilik paklandurulup, Pərwərdigarni izdəydu (3:11-13). «Yat əllər»din tirik kəloşanlarmu Hudaning yollirini əginip uningdə mangidu (3:9-10). Huda İsrailni kəytidin Pələştinə yioşidu (3:14-20). Bu ix pütkül jəhanəşa wə Huda Əzigimu zor huxallik bolidu.

Zəfaniya Ninəwə xəhirining wəşran bolidioşanlikini əldin'ala eytidu. Bu ix on yildin keyin yüz beridu. U yənə Filistiyələr toquruluk «kışka muddətlik» bəxərat bərgən. Bu bəxəratlərnin əməlgə əşuruluxi uning pəyoşəmbərlikə həlk əldidə bekitilip, Yəhudi həlkining uning yazmisini Hudadin kəlgən dəp Təwrat yazmilirinin katarioşa kəşul kiləşanlikining səwəbi boləşan bolsa kərək. Xuning üqün Zəfaniya pəyoşəmbərnin kitabı kəlimizdə bügünqışə turuwatidu.

Məzmun: —

(a) Pərwərdigarning küni

- (1) (1:2-3) Sorakğa tartixning omumiyliki
- (2) (1:4-2:3) Yəhüdaning sorakğa tartilixi
- (3) (2:4-15) Əllərning sorakğa tartilixi
- (4) (3:1-7) Yerusalemning sorakğa tartilixi
- (5) (3:8) Barliq əllərning sorakğa tartilixi

(ə) Israilning əsligə kəltürülüxi

- (1) (3:9-10) Əllərning Hudaning yenioja kelixi
- (2) (3:11-13) Israilning Hudaning rohida «qaytidin tuqulux»i
- (3) (3:14-20) Israil həlkining qaytidin yiqilixi

.....

Zəfaniya

1¹ Amonning oqli Yosiya Yəhudağa padixah bolqan waqitlarda, Həzəkiyaning qəwrisi, Amariyaning əwrisi, Gədalıyaning nəwrisi, Kuxining oqli Zəfaniyağa yətkən Pərwərdigarning səzi: —

Soraxqa tartixning omumiyligi

² Mən yər yüzidin həmmiini kurutuwetimən, — dəydu Pərwərdigar;

³ — İnsan həm haywanni kurutuwetimən,
Asmandiki uqar-qanatlar həm dengizdiki beliklarni,
Barlıq putlikaxanglarni rəzil adəmlər bilən təng kurutuwetimən,
İnsaniyətni yər yüzidin üzüp taxlaymən, — dəydu Pərwərdigar.

Yəhudaning soraxqa tartilixi

⁴ — Xuning bilən Mən Yəhuda üstigə,
Barlıq Yerusalemdikilər üstigə kolumni sozimən;
Muxu yərdə «Baal»ning kaldukini,

«Kəmar»larning namini kahinlar bilən billə üzüp taxlaymən;

⁵ Xundakla əgzidə turup asmandiki jisimlarğa bax uridioqlarni,
Pərwərdigarğa bax urup, xundakla Uning nami bilən kəsəm kilip turup, «Malkam»ning nami bilənmu kəsəm kilidioqlarni,

⁶ Pərwərdigardin təzgənlərni,
Pərwərdigarin izdiməydoqlan yaki Uningdin yol sorimioqlarnimu üzüp taxlaymən.

⁷ Rəb Pərwədigarning hüzuri aldida süküt qilinglar;

Qünki Pərwədigarning küni yekindur;
Qünki Pərwədigar kurbanliqni təyyarlidi,
U mehmanlarni «taharət kildurup» həlal kildi;

⁸ Pərwədigarning kurbanliqining künidə xundak boliduki,
Mən əmirlərni, padixahların oquqlirini wə yat əllərnin kiyimlirini kiyiwaloqlarning həmmisini jazalaymən;

1:3 Yər. 6:7

1:4 «Muxu yərdə «Baal»ning kaldukini, «Kəmar»larning namini kahinlar bilən billə üzüp taxlaymən» — «Baal» Pələstindikərlərin qokunidoqlan bir but idi. «Baalning kalduki» «Baal» degən butka qokunioqların kəlip qaloqlan kixilər. — «Kahinlar» degən Hudaning mukaddəs ibadəthanisida ixlaydioqlan məhsus «kurbanlik kiloquqlar».

— «Kəmar»lar bolsa əzlrini butlarğa beoxixioqlan «kurbanlik kiloquqlar» idi («2Pad.» 23:23, «Hox.» 10:5ni kəring). Hudağa etikad kiloquqi adəmlər bolsa, «Huda «Kəmar»larni yokitixi mukərrər» dəp oyliša kərək. Biraq bu ahirki jümlidin karioqlanda «kahinlar» birinqi bolup əyibləndi. Səzgə karioqlanda ularmu butpərəs bolup kaldu. Xunga ular «Kəmar»lardin tehimu əyiblik, «Kəmar»ğa nisbətən ular həqiqətni obdan qüxinixi kərək idi.

1:5 ««Malkam»ning nami bilənmu kəsəm kilidioqlar...» — demisəkmə «Malkam» yənə bir but.

1:6 Yəx. 1:4; 59:13; Yər. 15:6

1:7 «Pərwədigar kurbanliqni təyyarlidi, U mehmanlarni «taharət kildurup» həlal kildi» — Təwrat dəwridiki kurbanliklərdin bəzilirini yegili bolatti, kurbanliklər sunuloqlanda mehmanlarni qakirix adəttiki ix idi. Biraq 8-9-ayətkə karioqlanda, mehmanların əzi bu «kurbanlik»ning bir kısmi bolidu. Ularni «taharət kildurux», muxu yərdə «napak nərsələrdin ayriwetix, yuyux» yaki «Hudağa ayriwetix» degənni bildüridu. Andin ular əzi «kurbanlik» boluxka «həlal» bolidu. «Mehmanlar»ning kəpinqisi bolsa Hudağa karxi qikqanların nuroqlan jəsətlirini yəydoqlan, xundakla əslidə «haram bolqan» kuxlar wə haywanatlar bolidu («Yəx.» 34:6, «Yər.» 46:10, «Əz.» 39:17-19nimu kəring).

1:8 «Mən əmirlərni, padixahların oquqlirini wə yat əllərnin kiyimlirini kiyiwaloqlarning həmmisini jazalaymən» — okurmənlərnin əsədə bərk, Zəfaniya «padixahning oqli» idi. Xunga u bu ordidiklərnin əhwalini nəhayiti obdan bilətti. Muxundak «yat əllərnin kiyimlirini (əjnəbiyə kiyimni) kiyiwelux» bəlkim butpərəslikkə yaki təbəburlukqa

⁹ Xu küni Mən bosuqədin dəssiməy atlaydıoqlarni,
Yəni zulum-zorawanlıq həm aldəmqulikqə tayinip, hojayinlirining öylirini tolduridioqlarni jazalaymən..

¹⁰ Xu künidə, — dəydu Pərwərdigar,
«Belik dərwazisi»din «Waydad»,
«Ikkinqi məhəllə»din hərkirəxlər,
Dəng-egizliklərdin oqayət zor «gum-gum» kılıp wəyran qılinoqlan awazlar anglinidu.

¹¹ «Hərkirənglar, i «Oymanlıq məhəllisi»dikilər;
Qünki «sodigər həlk»ning həmmisi kılıqlandi,
Kümux bilən qingdaloqlanlar kīrildi!».

¹² — Wə xu qaqda xundak boliduki,
Mən Yerusalemnı qıraqlar bilən ahturimən,
Arzangliri üstidə tinoqlan xarabək turoqlan əndixisiz adəmlərni,
Yəni kənglidə: «Pərwərdigar heq yaxılıqni kilmaydu, yamanlıqnımu kilmaydu» degənlərni jazalaymən..

¹³ Əmdi baylıqliri olja,
Öyliri bərbat bolidu;
Ular öylərni saloqlini bilən,
Ularda turmaydu;
Üzümzarları bərpa qiloqlini bilən,
Ularınq xarabini iqməydu.

¹⁴ Pərwərdigarning uluql küni yekındur;
Bərəkək yekındur, intayin tez yetip kelidu;
Angla, Pərwərdigarning künining sadasi!
Yetip kəlgəndə palwanmu əməlik warkıraydu..

¹⁵ Xu küni kəhr elip kelidioqlan bir kün,
Külpətlık həm dərd-ələmlık bir kün,
Wəyranqılıq həm bərbatlıq qüxidioqlan bir kün,
Zülmətlık həm sürlük bir kün,
Bulutlar həm qap-qarangoqluluk bilən kaplanoqlan bir kün,
¹⁶ İstihkamlaxkan xəhərlərgə, sepilning egiz potəylirigə hujum qilidioqlan,
Kanay qelinidioqlan, agah signali kətürüldioqlan bir kün bolidu.

¹⁷ Mən adəmlər üstigə külpətlərni qüxürimən, —

munasivətlık gunah bolsa kerək.

1:9 «Xu küni Mən bosuqədin dəssiməy atlaydıoqlarni, yəni zulum-zorawanlıq həm aldəmqulikqə tayinip, hojayinlirining öylirini tolduridioqlarni jazalaymən» — Huda muxu yərdə pəyoqləmbər arqılıq hurapiyılıqni ayiblıgən bolsa kerək. «Əy bosuqəsinı dəssməslık kerək, yaman bolidu» degənlık enıq bir misaldur. (1Sam. 5:4, 5ni kərüng).

— Ular əslidinla Təwrattiki mükəddəs kanunoqla hilap boləqlan muxundak hurapiy uxxak-qüxxək kaidigə riayə qiloqlini bilən, zulumni heqwəkəsi yok dəp kərkmay kiliweridu .

1:9 1Sam. 5:4, 5.

1:10 ««Belik dərwazisi»din «waydad», «Ikkinqi məhəllə»din hərkirəxlər...» — «Belik dərwazisi» həm «ikkinqi məhəllə» Yerusalemnıng ximaliy tərıpigə jaylaxkan bolup, xəhərning baxkə üç tərıpi tik yar idi, hujum kəlsə daim ximaliy tərıpidin kəlattı.

1:11 «Qünki «sodigər həlk»ning həmmisi kılıqlandi, ...» — bu bəlkim kinayilik gəp. İbraniy tilidə «sodigər» wə «Kanaan» degənlər ohxax bir səz bilən ipadilinidu. İsrail həlki əslı butpərəs boləqlan «Kanaan həlki»ni Pələstindin (Kanaandın) həydiwətkənıdi. Bırak İsrail əzi həzir «Hudanıng həlki» əməs, bəlkı «sodigər həlk» həm «butpərəs bir həlk» bolup qəloqlan ohxaydu. Ularınq qiloqlan sodisimu Hudanıng nəziridə haram ohxaydu.

1:12 «Arzangliri üstidə tinoqlan xarabək turoqlan əndixisiz adəmlər...» — «arzangliri üstidə tinoqlan xarab» xarab tinixi üqün uzun wəqıt midirlimay turuxı kerək. Tinoqlan «arzanglar», (duql, qəkundə) nəhayiti aqqıq bir nərsə, əlwəttə.

1:14 Yo. 2:10, 31; 3:15; Yəx. 2:12-22; 13:10; 24:23; Am. 8:9; Mat. 24:29; Ros. 2:20; Wəh. 6:12-13

1:16 «agah signali kətürüldioqlan bir kün bolidu» — yaki «jəng warkırxlırı kətürüldioqlan bir kün bolidu».

«Zəfaniya»

Ular qarioqlardək yürüdü;
Çünki ular Pərvərdigarə qaxı gunah kildi;
Uların qanlı topa-qangdək,
Uların üqəy-qərinliri pəktək təkülidü;
¹⁸ Pərvərdigarning qəhri qüxkən künidə altun-kümüxliri ularni qutquzalmaydu;
Bəli pütkül qəhan Uning oşəzəp oti tərpidin yəwətilidü;
Çünki U barlıq yər yüzidikilərnin üstigə mutlək bir həlakət, dəhşətlik bir həlakət qüxüridu..

²¹ Yioqilinglar, özünqlarni yioqinglar, i nomussiz «yat əl»,

² Yarlık qikküqə,
Kün topandək tez ətüp kətküqə,
Pərvərdigarning aqqıq oşəzipi üstünqlarə qüxküqə,
Pərvərdigarning oşəzipini elip kelidioqan kün üstünqlarə qüxküqə,
³ Pərvərdigarni izdənglar, i Uning həkümlirini ada qiloqan zemindiki kəmtərlər;
Həqqaniylıqni izdənglar, kəmtərlıqni izdənglar;
Əhtimal silər Pərvərdigarning oşəzipi boləqan künidə panah tapqan bolisilər..

Əllərnin soraxqa tartilixi

⁴ Çünki Gaza taxlanəqan bolidu,
Axxelon wəyrənə bolidu;
Ular Axxoddtikilərnin qüx bolmayla həydiwətilidü;
Əkron yulup taxlinidü..
⁵ Dəngiz boyidikilər, yəni Qərət elidikilərgə way!
Pərvərdigarning səzi sanga qaxxidur, i Qanaan, Filistiyələrnin zemini!
Ahaləng qalmoquqə Mən seni həlak qilimən..
⁶ Dəngiz boyi padıqlar üqün qimənzar,
Qoy padiliri üqün qotanlar bolidu;
⁷ Dəngiz boyi Yəhuda jəmətənin qaldisi igidarqilikidə bolidu;
Axxu yərdə ular ozuklinidü;
Axxelonning ɵyliridə ular kəq kirgəndə yatidu,
Çünki Pərvərdigar Hudasi ularning yenioqə berip uların həwər elip,
Uların asarəttin azadlıqqa erixtəridü..
⁸ Mən Moabninq dəxnimini, Ammoniylərnin həqarətlirini anglidim;
Ular xundək qilip Mənin həlkimni mazək qilip,

1:18 «mutlək bir həlakət, dəhşətlik bir həlakət» — yaki «mutlək bir həlakət, qakmaqək bir həlakət».

1:18 Pənd. 11:4; Əz. 7:19; Zəf. 1:14-16

2:1 «Yioqilinglar, özünqlarni yioqinglar, i nomussiz «yat əl» — «yat əl» muxu yərdə Israil həlqi Hudaə nisbətən bupərəs bir yat əlgə ohxaydu, dəgənlik. Uların «yioqilixi» bəlkim jamaəttə bolup dua-tilawət bilən Hudani izdəx üqün bolsa kərək. İbraniy tilidiki «yioqilinglar» dəgən bu peil adəttə pəkət «pahal yioqiwəlix»ni kərsitidu, bu muxu yərdə intayin kinayilik gəp bolup, Israil pahalədk bir həlk, Hudanın otida tezla kəydürülük hətiridə turidu, dəgənlik (2-ayətni kəring).

2:3 Zəb. 27:5; 32:5-7

2:4 «Çünki Gaza taxlanəqan bolidu, Axxelon wəyrənə bolidu; ular Axxoddtikilərnin qüx bolmayla həydiwətilidü; Əkron yulup taxlinidü» — bu xəhərlər Filistiyədiki bəx qong xəhərnin tətı. Uların tərtpi ximaldın jənubka bolup, hujum ximaliy tərpidin kelidioqan ohxaydu. «Axxodni qüx bolmayla həydiwətilidü» dəgən jümlə bəlkim hujum ətigəndə baxlinip qüx boləquqə qəlibilik tamamlınidioqanlıqini kərsitidu. Bəxka birhil qüxəngisi, hujum qüx wəktidə, yəni adəm uhlioqan wəktidə qilinidu, «Ular Axxodni qüxtə həydiwətilidü» dəgənlik.

2:5 «dəngiz boyidikilər, yəni Qərət elidikilərgə way!» — bu səzmu Filistiyələrgə qəritiloqan. «Qərətlər» bəlkim «Kret»dikilər dəgən mənədə. Uların əslı yurtı (Ottura Dəngizdiki) Kret arılı idi.

2:7 «ularning yenioqə berip uların həwər elip,...» — ibraniy tilidə: «ularni yəqlap,...» dəgən səzlər bilənla ipadilinidu.

«Zəfaniya»

Ularining qeğralirini paymal kılıp mahtinip kətti.

⁹ Xunga Mən Öz həyatim bilən kəsəm kılımənkı, — dəydu samawı qoxunların Sərdarı bolqan Pərwərdigar, İsrailning Hudasi, Moab jəzmən huddi Sodomdək, Ammoniyılar huddi Gomorradək bolidu — Yəni qakqaklar wə xorluklar kaplanqan jay, daim bir qəl-jəzirə bolidu; Həm həlkimning kəldisi ulardin olja alidu, Kowmimning qəloqanliri bularqə igə bolidu.

¹⁰ Ularning təkəbburluqidin bu ix bexioqə kelidu, Qünki ular samawı qoxunların Sərdarı bolqan Pərwərdigarning həlkini mazək kılıp mahtinip kətti.

¹¹ Pərwərdigar ularqə dəhşətlik bolidu; Qünki U yar yuzidiki butların həmmisini kurutuwetidu; Xuning bilən əllər, barlıq qət araldikilər hər biri öz jayida Uningqə ibadət kılıdu.

¹² İ Efiopiyələr, silərmu Mening kiliqim bilən əltürülisilər..

¹³ U kəlini sozup ximalqə təgküzüp, Asuriyəni həlak kılıdu, Ninəwə xəhirini wəyrənə, qəl-bayawandək kəhətqilik jay kılıdu.

¹⁴ Uning otturisida qarwa padiliri, Xundakla həywanların hərhilliri yatidu; Qəl hıwquxı, qırqırioquı hıwquxlar uning tüwrük baxlırida kənidu; Deriziliridin sayraxlar anglinidu; Bosuqilirida wəyrənilik turidu; Qünki U buning kedir yaqıq nəxirlirini oquqkiliqtə kəlduridu;

¹⁵ Mana bu əndixisiz yaxap kəlgüqi xad-huram xəhər, Kənglidə: «Mənla bardurmən, məndin baxka biri yəktür» değən xəhər — U xunqilik bir wəyrənə, həywanların bir kənaləqəsi bolup kəldioqu! Uningdin etüwatkanların həmmisi üxkirtidu, Kəlini silkiydu.

Yerusalemning sorakqa tartilixi

3¹ Asiylik kılıquqi, buləqənoqan, jəbir-zulum yətküzgüqi xəhərgə way!

² U awazni anglimidi, tərbiyini kəbul kilmidi; Pərwərdigarqə tayanmıdi, Hudasiqə yekinlaxmıdi.

2:9 «Moab jəzmən huddi Sodomdək, Ammoniyılar huddi Gomorradək bolidu...» — okurmənlərin esida boluxı mumkinki, Huda Sodom wə Gomorra xəhərlirini rəzillikliri tüpəylidin asmandin ot qüxürüp wəyrən kiliwətkən.

2:12 «İ Efiopiyələr, silərmu mening kiliqim bilən əltürülisilər» — bu bexarəttin təhminən 80 yildin keyin «Kambusis II» Efiopiyəğə təjawuz kildi (miladiyədin ilğiriki 525-yili). Bexarət bu wəkəni yəki bolmisa ahirki zamandiki bir wəkəni kərsitixi kərak.

2:13 «U kəlini sozup ximalqə təgküzüp, Asuriyəni həlak kılıdu, Ninəwə xəhirini wəyrənə, qəl-bayawandək kəhətqilik jay kılıdu» — bu bexarətlər (12-15-ayətlər) Zəfaniyaning səzlıridin pəkət birnəqqə yildin kiyim əməlgə axuruloqan. Miladiyədin ilğiriki 612-yili, büyük Asuriyə imperiyası paytəhti Ninəwə bilən billə pütünləy bərbat kılındi. Efiopiya baxka yurtların yırək bolsimu, kəttik hujumqə uqridi (12-ayət). Zəfaniyaning bu səzining əməlgə axuruloqanlıqini kərgən kixilər uning «Pərwərdigarning küni» toqruluk bolqan bexarətliri həm baxka bexarətlirininimə bəribir ahirida əməlgə axurulidu, dəp bilğən bolđi.

2:15 «Uningdin etüwatkanların həmmisi üxkirtidu, kəlini silkiydu» — bu hərəkətlər bəlkim həyran boləqanlıq yəki mazək kılıqəanlıqni bildiridu.

3:2 «Asiylik kılıquqi, buləqənoqan, jəbir-zulum yətküzgüqi xəhərgə way! 1-ayət U awazni anglimidi, tərbiyini kəbul kilmidi» — bu səzləni angliqıuqi Yerusalemdikilər bəlkim Zəfaniya yənə Asuriyəning gunəhlirini əyibləwatıdu, dəp oylıxi mumkin idi. Biraq keyinki səzlıridin angliqıuqlar tuyuksiz: «Uning əyibligini Ninəwə əməs, bəlkı biz Yerusalemdikilər ikənmiz!» dəp həyran qəloqan, xundakla hapa boləqan boluxı mumkin idi.

«Zəfaniya»

³ Uning oltirida bologan amirlirining hammi herkiraydigan xirlar,
Uning sorakqiliri bolsa kaqliki owaydigan, atigini oajiliyudak heqnarsa kaldurmaydigan
berilardur;

⁴ Uning pəyğəmbərliyi wəzinsiz, asiylər kixilər;
Uning kahinliyi mükəddəs ibadəthanini buləydiyənlər,
Təvrat-kanunioğa buzəngilik kilidiyənlər.

5 Həkkaniy Pərwərdigar uning otturisdidur;
 U heq həkkaniyətsizlik qılmaydu;
 Hər ətigəndə adil həkūmini ayan qilidu;
 Həkūmidə kəmqilik yoktur;
 Birəq namərd adəm heq nomusni bilməydu..

⁶ — Mən əllərni üzüp taxliwətkənəmən,
Ularning istihkam potəyliri wəyranidur;
Koqilirini heqbir adəm ətmiğüdək kılıp harabə kıləjanmən;
Xəhərliri adəmzatsiz, heq turəuqisi yök kılınıp halak boləjan.

⁷ Mən: «Pəkət Məndin kərķunglar, tərbiyini qəbul qilinglar» — dedim.
Xundəq boləqanda uningoqa həmmə bekitkənlimrim qüxürülməy, makani həq haniwəyran bolmas.

Birəq ular baldurla ornidin turup, həmme ixlirini haram kiliwətti.

Barlik əllərnin sorakqa tartilixi

Xunga Meni kütüinglar, — dæydu Pærwærdigar,
Mæn guwahlik berixkæ ornumdin kozqalqan küngiqæ —
Qünki Mening qararim — ællærni yiojix,
Padixahliklarni jæm qilixtin ibarætki,
Ularning üstigæ kæhrimni,
Hæmmæ dæhxætlik aqqikimni bexioja tæküx üqündur.
Qünki yær yüzining hæmmisi aqqik oæzipimning oti bilæn köydürüwetilidu.

Israilning əsligə kəltürülüxi, əllərnin Hudaning yenioja kelixi

⁹ Qünki xu tapta barliq   ll  rning P  rw  rdigarining namio  a nida k  lip q  k  riri   q  n, Uning hizmitid   bir jan bir t  n boluxi   q  n, M  n ularning tilini sap bir til  a aylandurim  n,

¹⁰ Qünki Efiopiya deryalirining nerisidin Mening dua-tilawätqilirim,

–«Awaz»ning kimning ikenlikini Zafaniya pəyğəmbər deməydu; çünki uningoa nisbətən bu dünyada angliqudək pəkət birlə awaz bar, yəni Pərwədigarningkidur.

3:3 Pænd. 28:15; Əz. 22:27

3:4 «Uning pəyğəmbərlikliri wəzinsiz, asiy kixilə; uning kahinliri muqaddas ibadəthanini buləyaydiqanlar» — «pəyğəmbərlikliri» bolsa sahta pəyğəmbərlər, əlwəttə. «Kahinlar» muqaddəs ibadəthanida pükrələr üqün məhsus kurbanlikni kəydürgüci hadimlar.

3:4 Yər. 23:11, 32; Hox. 9:7.

3:5 «hökümidə kəmçilik yoktur» — yəni «U (Pərwərdigar) hökümlərini ada qılmay qalmaqdu».

3:5 Kan. 32:4

3:6 «Mən əllərnı üzüp taxlıwətkənmən, ularnıng istihkam potaylırı wəyranıdır xəhərli ri adəməztsız, həq turojuqısı yok kılınıp halak bolqan» — yat əllər arısıdıkı bu wəqələr, xübhısızıkı, Israiloğa sawak, aqah wə misal boluxı kerək idi.

3:7 «Xundak boloqanda uningofa h  mm   bektik  nirim q  x  r  lm  y, makani heq haniw  yran bolmas. Bir  k ular baldurla   rnidin turup, h  mm   ixilirini h  ram kiliv  tti» – bax  a birhil t  rjimisi: «Und  k boloqanda uningofa berilidig  n h  mm   jazaliri nem   boluxidin k  t  yn  z  r, uning makani heq   z  lm  ydu. «Bir  k ular baldurla   rnidin turup, h  mm   ixilirini h  ram kiliv  tti» – dem  k, tilofa elinog  n «h  ram ixlar»ni kilixk   mahaviti a  diraw  tkanidi.

3:8 «Mən guvahlıq berixkə ornumdin qozoqaloqan küngiqä...» – «guvahlıqlıq berixkə...» degännıng baxkă birhil tərjımsı «ownı elixkə...».

«Zəfaniya»

Yəni Mən tarkatqanlarning kizi,
Manga sunuloqan hədiyəni epkelidu.

Israilning Hudaning Rohida «qaytidin tuquluxi»

¹¹ Xu küni sən Manga asiylik qiloqan barlik kilmixliring tüpəylidin iza tartip qalmaysən;
Qünki xu tapta Mən təkəbburlukungdin huxallinip kətkənlərnı arangdin elip taxlaymən,
Xuning bilən sən mukəddəs teoqim tüpəylidin həlingni ikkinqi qong kilmaysən;

¹² Wə Mən arangda kəmtər həm miskin bir həlkni qaldurimən,
Ular Pərwərdigarning namioqə tayinidu.

¹³ Israilning qaldisi nə kəbihlik kilmaydu,
Nə yaloqan səzliməydu,
Nə ularning əozidın aldamqi til tepilmaydu;
Ular bəlki ozuklinip, yatidu,
Həqkim ularni qorqutmaydu.

Israilning qaytidin yiojilixi — ahırkı zamandiki xad-huramlıq bir küy

¹⁴ Yayrap-yaxna, i Zion kizi!
Təntənə kılıp warkira, i Israil!
Pütin kəlbıng bilən huxal bolup xadlan, i Yerusalemining kizi!

¹⁵ Pərwərdigar seni jazalaydioqan həkümlərnı elip taxlıdı,
Düxminingni qayturuwətti;
Israilning padixahı Pərwərdigar arangdidur;
Yamanlikni ikkinqi kərməysən.

¹⁶ Xu küni Yerusalemoqə eytiliduki,
«Korkma, i Zion!
Qolliring boxap, sanggilap kətmisun!

¹⁷ Pərwərdigar Hudaying arangda,
Kutkuzidioqan kudrət İgisidur!
U xadlik bilən üstüngdə xadlinidu;
Əz mehir-muhəbbitidə aram alidu;
Üstüngdə nahxılar eytip yayrap-yaxnaydu.

¹⁸ Jəmiyət sorunliridiki nomussız ibadət tüpəylidin aranglardin azablanıqlarnı yioqimən;
Bularning xərməndilikliri ularoqə eoqır kelətti.

¹⁹ Mana, Mən xu tapta seni harlıoqanlarning həmmisini bir tərəp kılımən,
Aksək boloqan kizni kutkuzimən;
Taloqə həydiwetilgən kizni yioqimən;

3:10 «Efiopiya dəryalirining nerisi....» — Efiopiya nəhayiti qət jay bolup, towa kılıx pırsiti jəhanning qətlirigiqə bolidu, dəp kərsətidioqan bir misaldur. «Mening dua-tilawətgilirim, yəni Mən tarkatqanlarning kizi...» — bəlkim tarkılıp kətkən, əmma towa qiloqan Israilarnı kərsətidu: «Pərwərdigarning küni» xunqə dəhxətlik bolıqini bilən (8-ayət), 9-10-ayəttiki bexarətlər Hudaning mehiri-xəpkıtiqə hətta xu künidimu erixix imkanıyiti barlikini ispatlaydu.

3:11 «mukəddəs teoqim tüpəylidin» — yaki «mukəddəs teoqimda» yaki «mukəddəs teoqim üstidə».

3:13 «Israilning qaldisi nə kəbihlik kilmaydu» — «Israilning qaldisi» Təwrattiki pəyoqəmbərlərnıng kitablırida kəp kərilıdioqan tema yaki mawzudur. Israil həlkıning kəp kısmi Hudadin yıraklıxıp kətkən bolsimu, ular arisida Hudaning mehir-xəpkıti bilən, Əzigə sadıq bir «qaldı»ning həman hərdəim tepilıdioqanlıkı kərsətilidu.

3:14 Zək. 9:9

3:18 «jəmiyət sorunliridiki nomussız ibadət tüpəylidin aranglardin azablanıqlarnı yioqimən; bularning xərməndilikliri ularoqə eoqır kelətti» — ayətnıng bırınaqqə tərjimiliri bar. Bizningqə mənisi xuki, ibadət sorunlırida boloqan sahtipəzlik, ar-nomussızlıqlar sorunıqə kətnaxkən ihlasmənlərnı nəhayiti azablıoqan, ular buningıqə qidimay muxu həytlaroqə, ibadət sorunlırioqə kətnaxmay tarkılıp kətkənıdi. Xunga Huda: «Mən ularni yioqimən» — dəydu. «Yəx.» 1:13ni kərug.

«Zəfaniya»

Dəl ular horlanojan barlıq zeminlarda ularni Əzümgə mədhıyə kəltürgüqi, xəhrət boluquqi kılıp tikləymən..

²⁰ Mən xu tapta, yəni siləni yioqkan wəqıtta, siləni əygə epkelimən;

Qüinki Mən kəz aldinglarda siləni asarəttin azadlıqqa qıkarəqinimda,

Siləni yər yüzidiki barlıq əllər arisida xəhrətlik, Əzəmgə mədhıyə kəltürgüqi qilimən,

— dəydu Pərwərdigar..

3:19 «Aksak boləjan qızni kütquzimən; taləqə həydiwetilgən qızni yioqimən» — «qız» muxu yərdə İsrailni kərsitidu. «... ularni Əzümgə mədhıyə kəltürgüqi, xəhrət boluquqi kılıp tikləymən» — yəki «...ularni təripləx obyektı wə nam-xəhrətlik kılıp tikləymən».

3:20 «Siləni ...xəhrətlik, Əzəmgə mədhıyə kəltürgüqi qilimən» — yəki «Siləni... nam-xəhrətlik wə təripləx obyektı qilimən».

Qoxumqə söz

Roxənki, Zəfaniya: «Əmdi təhtimizdə adil bir padixah olturidu, həmmə ix jayıoqə qüxidu» degəndək hərəkəndək addiy bir hiyaləqə yol qoymaytti. Uning birinqi bexariti dərəkə yər yüzidiki barliq rəzillikkə kəritiləqan: —

«Mən yər yüzidin həmmi ni kuruwetimən, — dəydu Pərwərdigar;
— İnsan həm haywanni kuruwetimən,
Asmandiki uqar-qanatlar həm dengizdiki beliklarni,
Barliq putlikaxanglarni rəzil adəmlər bilən təng kuruwetimən,
Insaniyətni yər yüzidin üzüp taxlaymən, — dəydu Pərwərdigar.
— Xuning bilən Mən Yəhuda üstigə,
Barliq Yerusalemdikilər üstigə qolumni sozimən;
Muxu yərdə «Baal»ning qaldukini,
«Kəmar»larning namini kəhinlər bilən billə üzüp taxlaymən;
Xundakla əgzidə turup asmandiki jisimlarəqə bax uridioqanlarni,
Pərwərdigarəqə bax urup, xundakla Uning nami bilən kəsəm kilip turup, «Malkam»ning nami bilənmu kəsəm kilidioqanlarni,
Pərwərdigardin təzgənəlnərni,
Pərwərdigarni izdiməydioqan yaki Uningdin yol sorimioqanlarnimu üzüp taxlaymən» (2:1-6).

Yukirida eytkinimizdək, həkkəniy bir həkūmdarning boləqini həkkəniy bir əlning bolidioqanliqəqə kapalət əməs. Pəkət pütkül bir əl yaki heq bolmioqanda ulardın «taraza baskudək» bir kəsim adəmlər Hudani izdigən bolsa, andin Huda xu əlning ixlirini ongxixi mumkin (Huda İbrahəmoqə: «Sodom xəhridə həkkəniy adəmdin əlliki bolsa, Mən uni (xəhərn) halak kilməymən» — dedi («Yar.», 18:16-33ni kəring).

Barliq okurmənlərnəng dikkitigə ərziduki, 4-6-ayət boyiqə, Hudaning jazaliri tət hil adəmlərnəng bəxiəqə qüxidu: —

(1) «Xundakla əgzidə turup asmandiki jisimlarəqə bax uridioqanlarni, Pərwərdigarəqə bax urup, xundakla uning nami bilən kəsəm kilip turup, «Malkam»ning nami bilənmu kəsəm kilidioqanlarni» — bupərəslər, yəni Hudaning orniəqə hərəkəndək baxkə ix-nərsə (məsilən, yultuz, kuyax, pul, həkuk, nam-xəhrət, xəhsiy yaki ailidiki bəht)ni kəyoqanlar;

(2) «Pərwərdigardin təzgənələr» — Rəb Pərwərdigarni tonuəqan birək Uning yolidin waz kəkənlər;

(3) «Pərwərdigarni izdiməydioqanlar»;

(4) «Uningdin yol sorimioqanlar».

Hudaning məksiti, hər birimizning mehir-muəbbətlik munasiwəttə Əzini tonup-bilixidin ibarəttur. U həmmimizni meħribanliqining tohtawsiz ipadiliri bilən Əzigə üzlüksiz jəlb kilməkta; heqkaysimiz hər kəni Uning iltipatliridin bəħrimənsiz əməsmiz. Bu sowəqilər sowəqə Bərgüqini izdəkə türtkə bolmisa, əmdi biz dunyada əng bipərwə wə nadan kixilər bolup

«Zəfaniya»

qalmaymizmu? «**.. Hudaning mehribanlığının seni towa kilix yoluğa baxlaydıqanlığını heq bilməy, Uning mehribanlığı, kəng qorsaklığı və səwr-təqitining molluğuğa səl qaratamsən?**» («Rim.» 2:4). Qədirlik okurmən, sizqu? Əzingiz Hudani izdidingizmu? Izdimigən bolsingiz, sizning pütün həyatingizdiki nixan yok bir nərsini qoqlaxқа barawər əməsmu, həyatlingiz mutlək israp bolqan əməsmu?

Huda nahxa eytamdu?

3-bab, 17-ayəttiki jawab xuki, U nahxılarnı eytidu (bəzi tərjimiliri «təntənilik bilən nida kılıdu»). Huda insanni Əzi üqün yaratqan; insan balilirining Uning həkikətidin, məhır-xəpkitidin bolqan xadliqi Hudaning Ozigə xadliq elip kelidu. Xuningdək Hudaning xadliqığa təxna bolup Uni nixan qılqanlar üqün həmmə ixlar xadliq bilən ahirlixidu. Rəb Əysa Məsih mundaq dedi: «**Mening huxallığım silərdə bolsun və xuningdək huxallıqlar tolup taxsun dəp, Mən bularnı silərgə eyttim... Həziroqıqə Mening namim bilən heqnemə tilimidinglar. Əmdi tiləqlar, erixisilər, buning bilən xadliqlar tolup taxidu!**» («Yh.» 15:11, 16:24).